

আমাৰ মৌলিক কৰ্তব্য

মূল অৰ্থঃ

- ✦ নাগৰিকৰ মৌলিক কৰ্তব্য কি বুজি পোৱা।
- ✦ সংবিধানত অন্তৰ্ভুক্ত নাগৰিকৰ মৌলিক কৰ্তব্যসমূহৰ বিষয়ে জনা।
- ✦ সংবিধানৰ অন্তৰ্গত নাগৰিকৰ মৌলিক কৰ্তব্যসমূহৰ প্ৰয়োজনীয়তা উপলব্ধি কৰি বাস্তৱ জীৱনত প্ৰয়োগ কৰিব পৰা।

ভাৰতবৰ্ষৰ নাগৰিকসকলৰ ব্যক্তিত্বৰ বিকাশ আৰু সাধাৰণ জীৱন-যাপনৰ বাবে সংবিধানে কিছুমান সা-সুবিধা বা অধিকাৰ প্ৰদান কৰিছে। এই সা-সুবিধা বা অধিকাৰসমূহ উপভোগ কৰাৰ লগে লগে নাগৰিকসকলৰ বাষ্ট্ৰৰ প্ৰতি কিছুমান দায়িত্বও আহি পৰে। নাগৰিকসকলৰ এই দায়িত্বকেই কৰ্তব্য বুলি কোৱা হয়। আমাৰ সংবিধান প্ৰণেতাসকলে সংবিধানখন ৰচনা কৰাৰ সময়ত নাগৰিকৰ মৌলিক কৰ্তব্যসমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা নাছিল। ১৯৭৬ চনৰ সংবিধান সংশোধনৰ জৰিয়তে নাগৰিকে পালন কৰিবলগা দহবিধ মৌলিক কৰ্তব্যৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। ইয়াৰ উপৰি ২০০২ চনৰ ৮৬ তম সংবিধান সংশোধনৰ যোগেদি সংবিধানত নাগৰিকৰ বাবে অতিৰিক্ত আৰু এটা কৰ্তব্য অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। বৰ্তমানে নাগৰিকে পালন কৰিবলগীয়া কৰ্তব্য হ'ল ১১ টা।

এই মৌলিক কৰ্তব্যসমূহ আমি কিয় আৰু কেনেদৰে পালন কৰিলে আমাৰ দেশক এখন সৰ্বাংগসুন্দৰ বাষ্ট্ৰৰূপে পৰিগণিত কৰিব পাৰোঁ চাওঁ আহা—

সংবিধান মানি চলা, ৰাষ্ট্ৰীয় পতাকা, ৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰতীকৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা জনোৱা :

দেশৰ ৰাষ্ট্ৰীয় পতাকা আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত দেশৰ সন্মানৰ ধ্বজা। জাতীয় পতাকা উত্তোলন আৰু জাতীয় সংগীত পৰিৱেশনৰ সময়ত আমি সকলোৱে থিয় হৈ সন্মান জনোৱাটো আমাৰ কৰ্তব্য। ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত পৰিৱেশন কৰোঁতে ৫২ ছেকেণ্ডৰ ভিতৰত শেষ কৰিব লাগে। তোমালোকৰ বিদ্যালয়ত নিশ্চয় স্বাধীনতা দিৱস আৰু গণৰাজ্য দিৱসত জাতীয় পতাকা উত্তোলন কৰি জাতীয় সংগীত পৰিৱেশন কৰা।

স্বাধীনতা আন্দোলনত ভাৰতবাসীক অনুপ্ৰাণিত কৰা মহান আদৰ্শসমূহক সন্মান জনোৱা আৰু অনুসৰণ কৰা :

আমাৰ দেশৰ স্বাধীনতাৰ হকে বহুতো বীৰ-বীৰাঙ্গনাই অশেষ কষ্ট স্বীকাৰ কৰি আত্মবলিদান দিলে। তেনে বীৰ-বীৰাঙ্গনাসকলৰ প্ৰতি আমি শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰা আৰু তেওঁলোকৰ মহান আদৰ্শসমূহক সন্মান জনাই অনুসৰণ কৰাতো আমাৰ এক মহান কৰ্তব্য।

জানি থওঁ আহা

- ✦ ১৯৪৭ চনৰ ২২ জুলাইত ভাৰতৰ ত্ৰিবঙ্গা পতাকাখন জাতীয় পতাকা ৰূপে স্বীকৃতি পায়।
- ✦ ৩:২ অনুপাতে ভাৰতীয় জাতীয় পতাকাখন প্ৰস্তুত কৰা হয়।
- ✦ পতাকাখন খাদী কাপোৰেৰে তৈয়াৰ কৰা হয়।
- ✦ সাৰনাথৰ অশোক স্তম্ভৰ পৰা ২৪টা দণ্ডযুক্ত চক্ৰটি জাতীয় পতাকাৰ মাজত দিয়া হৈছে।

ক্ৰিয়াকলাপ :

- ✦ তোমালোকৰ অঞ্চলত যদি কোনো স্বাধীনতা যুঁজাৰু আছে তেন্তে তেওঁলোকৰ ওচৰলৈ গৈ সেইসময়ৰ কথাবোৰ জানি লোৱা।

ভাৰতৰ ঐক্য আৰু সংহতি বন্ধা কৰা :

ভাৰতবৰ্ষ বিভিন্ন ধৰ্ম, বিভিন্ন ভাষা-ভাষী আৰু সংস্কৃতিৰ পয়োভৰে এক অপূৰ্ব সময়ৰ থলী। আমি এই ঐক্য আৰু সংহতি ধৰি ৰাখিবলৈ প্ৰত্যেক ধৰ্মৰ প্ৰতি সহনশীল আৰু সকলো সংস্কৃতিৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধাবান হোৱাটো আমাৰ কৰ্তব্য।

মাতৃভূমিক বন্ধা কৰা আৰু প্ৰয়োজন হ'লে দেশৰ প্ৰতি সেৱা আগবঢ়োৱা :

আমি যিদৰে ঘৰখন সুৰক্ষিত হ'লে নিৰাপদ অনুভৱ কৰো সেইদৰে নিজ মাতৃভূমিও সকলো বিদেশী শত্ৰুৰ পৰা সুৰক্ষিত কৰি ৰাখিব পাৰিলেহে দেশৰ জনসাধাৰণে শান্তিৰে বসবাস কৰিব পাৰিব। দেশ বন্ধা কৰাৰ দৰে পবিত্ৰ কৰ্তব্য পালন কৰাটো প্ৰতিজন নাগৰিকৰ অতি প্ৰয়োজনীয় দায়িত্ব। সেয়েহে সৰুৰে পৰা শিশুসকলৰ মনত দেশ সেৱাৰ মনোভাৱ গঢ়ি তুলিবৰ বাবে কাৰ বুলবুল, স্কাউট-গাইড, এন চি চি আদিত যোগদান কৰিবলৈ অভিভাৱকসকলে অনুপ্ৰাণিত কৰাটো এক উল্লেখনীয় কৰ্তব্য। এনে কৰ্মৰ দ্বাৰা দেশপ্ৰেমৰ ভাব জাগ্ৰত হোৱাৰ লগতে শৃংখলাবদ্ধ, ধৈৰ্য আৰু সহানুভূতিৰ দৰে মহান গুণবিলাক বিকশিত হোৱাত সহায় কৰে।

ক্ৰিয়াকলাপ :

- ✦ 'ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত', 'অসমৰ জাতীয় সংগীত' আৰু 'বন্দে মাতৰম' আদি স্বদেশপ্ৰেমমূলক গীতসমূহ শুদ্ধ উচ্চাৰণ আৰু শুদ্ধ সুৰেৰে গাবলৈ শিকি ল'ব।

জনসাধাৰণৰ মাজত ভ্ৰাতৃত্ববোধ গঢ়ি তোলা, নাৰীৰ মৰ্যাদা হানিকাৰক আচৰণৰ পৰা বিৰত থকা :

ভাৰতবৰ্ষত ভাষা, ধৰ্ম, সংস্কৃতি আৰু পৰিবেশৰ বিভিন্নতা থাকিলেও আমাৰ জাতীয় আদৰ্শ একে। সেয়েহে, ভ্ৰাতৃত্বৰ এনাজৰীৰে আমি এক ভাৰতীয় মনোভাৱেৰে পৰস্পৰে মিলি জুলি থকাটো আমাৰ কৰ্তব্য। সমাজত যি আচৰণে নাৰীৰ মৰ্যাদা হানি কৰে তেনে আচৰণক আমি বাধা দিয়া উচিত। কাৰণ আমাৰ সকলোৰে চকুত

ৰাখীবন্ধনত তোমালোকৰ বাই-ভনীক আৰু মাতৃ দিবসত(৮ মে) 'মাক গুৱেছা' যাচিবা।

মাতৃ আমাৰ জন্মদাত্ৰী, ভগ্নী আমাৰ চেনেহৰ হেৰাৰ বাবে এওঁলোকক বক্ষাবেষ্টন দিয়াটো আমাৰ এক প্ৰধান কৰ্তব্য।

আমাৰ সংস্কৃতিৰ মূল্যবান ঐতিহ্যক সন্মান দিয়া আৰু বক্ষা কৰা :

দেশৰ চুকে-কোণে থকা মূল্যবান, ঐতিহ্যপূৰ্ণ সম্পদৰাজিক সন্মান জনাই সংৰক্ষণ কৰাটো প্ৰতিজন নাগৰিকৰ কৰ্তব্য। ভাৰতবৰ্ষ এনে এখন ঐতিহ্যমণ্ডিত দেশ য'ত বিভিন্ন প্ৰান্তৰ পুৰণি কীৰ্ত্তিস্তম্ভসমূহ, যেনে— তাজমহলৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ৬০০ বছৰ পুৰণি আহোম ৰাজত্বকালৰ বংঘৰ, কাৰেংঘৰ আদিৰ প্ৰযুক্তিবিদ্যা মন কৰিবলগীয়া। সেই কীৰ্ত্তিস্তম্ভসমূহৰ গৌৰৱময় ইতিহাস জনা আৰু তাৰ সংৰক্ষণ কৰা আমাৰ কৰ্তব্য। বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন

ঠাইৰ মানুহে এনে কীৰ্ত্তিস্তম্ভসমূহ চাবলৈ আহিলে প্ৰায়ে দেখা যায় যে কোনো কোনোৰে স্তম্ভসমূহত নাম, ছবি আদি আঁকি নষ্ট কৰে। আমি এনে কাৰ্যসমূহ বোধ কৰাটো অতিশয় গুৰুত্বপূৰ্ণ।

ক্ৰিয়াকলাপ :

- ✦ তোমালোকৰ অঞ্চলত যদি ঐতিহাসিক কীৰ্ত্তিস্তম্ভ আছে তেন্তে, সেই অঞ্চললৈ শিক্ষকৰ সহযোগত গৈ তাৰ ঐতিহাসিক গুৰুত্ব, বৈশিষ্ট্য, স্থাপত্য বিদ্যাৰ ব্যৱহাৰ আদিৰ দিশসমূহ ভালদৰে চালি-জাবি চাই ভৱিষ্যতে সেইবোৰ কিয় আৰু কেনেকৈ সংৰক্ষণ কৰিব পাৰি তাৰ ওপৰত এটা টোকা প্ৰস্তুত কৰা।

প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশ বক্ষা কৰা আৰু তাৰ উন্নয়ন কৰা, সকলো জীৱিত প্ৰাণীৰ প্ৰতি দয়াভাৱ ৰখা :

প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশ অক্ষুন্ন ৰাখি গোলকীয় উষ্ণতা বৃদ্ধি ৰোধ কৰা, পাৰিপাৰ্শ্বিক ভাৰসাম্যতা (Ecological Balance) ৰক্ষা কৰা আৰু প্ৰাকৃতিক সম্পদসমূহ, যেনে- বন, হ্ৰদ, নদী আদিৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ দিয়া আৰু তাৰ উন্নয়নৰ ব্যৱস্থা কৰা, জীৱিত প্ৰাণীৰ প্ৰতিপালন আৰু সুৰক্ষা দিয়াটো আমাৰ কৰ্তব্য। আজিকালি প্ৰায়ে পাহাৰ কাটি ঘৰ সজাৰ ফলত বৰষুণৰ পিছত ভূমিস্থলন হোৱা দেখা যায়। এনে হোৱাৰ ফলত বহুতো লোকে প্ৰাণ হেৰুৱায়। পাহাৰত গছ-গছনি কাটি পেলোৱাৰ ফলত বহুতো বনবীয়া জন্তুৱে আহাৰ বিচাৰি আহি জনবসতিপূৰ্ণ অঞ্চলত আতংকৰ সৃষ্টি কৰিছে। ফলত মানুহৰ মৃত্যুৰ লগতে জন্তুবোৰো বিনাশ হৈছে।

ক্ৰিয়াকলাপ :

- ✦ পাহাৰ কাটিলে কি হয়?
- ✦ গছ-গছনি কাটি নাইকিয়া কৰিলে কি হ'ব? এই ক্ষেত্ৰত আমাৰ কৰ্তব্য কি কি হ'ব?

জনসামাজিক মাজত নৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গী আৰু মানৱতাবোধ বিকাশ কৰা :

শিক্ষাৰ জৰিয়তে সমাজৰ কুসংস্কাৰসমূহ দূৰ কৰি বিজ্ঞানসন্মত দৃষ্টিভঙ্গী গঢ়ি তোলাটো নাগৰিকৰ অন্য এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কৰ্তব্য। মানৱ জাতিৰ উন্নতিৰ মাপ কাঠি হৈছে শিক্ষা। এই শিক্ষাই আমাৰ কুসংস্কাৰ আৰু অন্ধবিশ্বাসসমূহ

দুবীকৰণ কৰি সমাজত এক বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গীৰ বুনীয়াদ গঢ়ি তুলিব পাৰে। তদুপৰি ঘৰখনেই যিহেতু শিশুৰ শিক্ষাৰ মূল ভেটি, গতিকে ঘৰৰ পৰিৱেশ নৈতিক শিক্ষাৰে সুস্থ কৰি শিশুসকলৰ মাজত মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধ জগাই তোলাটো আমাৰ কৰ্তব্য। আমাৰ সমাজত আজিৰ এই বিজ্ঞানৰ যুগতো অন্ধবিশ্বাসৰ বলি হৈ বহুতো লোকে প্ৰাণ হেৰুৱাইছে। আমি সমাজত এই অন্ধবিশ্বাস আঁতৰাই বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গী সকলোৰে মাজত গঢ়ি তুলিবলৈ যত্ন কৰিব লাগিব।

ৰাজহুৱা সম্পত্তি ৰক্ষা কৰা আৰু হিংসাত্মক কাৰ্য পৰিহাৰ কৰা :

এজন সু-নাগৰিক হিচাপে ৰাজহুৱা সম্পত্তিবোৰ, যেনে- কাৰ্যালয়, বেংক, চিকিৎসালয় আদি ৰক্ষা কৰাটো আমাৰ অতি আৱশ্যকীয় কৰ্তব্য। মহাত্মা গান্ধীয়ে অহিংসা মন্ত্ৰেৰে জগত জিনিছিল। এনে অহিংসা নীতিৰ দ্বাৰা পৰস্পৰে পৰস্পৰৰ মাজত মৰম, স্নেহ, দয়া, সহানুভূতি আৰু সহনশীল গুণসমূহৰ বিকাশ সাধন কৰিব পাৰি। এনে কৰিলেহে হিংসাৰ পৰিৱৰ্তে শান্তিৰ বাতাবৰণ সৃষ্টি হ'ব। তেনে কৰ্তব্য প্ৰতিজন নাগৰিকে পালন কৰি প্ৰকৃত মানৱতাৰ পৰিচয় দিয়া উচিত। শান্তি প্ৰতিষ্ঠা কৰিবৰ বাবে আমি কি কি কৰিব পাৰো কাষৰ ছবিখনলৈ মন কৰা।

ব্যক্তিগত আৰু ৰাইজৰ উন্নতি সাধন কৰি ৰাষ্ট্ৰৰ উন্নতি সাধন কৰা :

এজন ব্যক্তি বা এটি পৰিয়ালৰ উন্নতিয়ে পৰিয়ালটোক এক উন্নত জীৱন ধাৰণৰ মানদণ্ড প্ৰদান কৰিব পাৰে। ব্যক্তিগত উন্নতিৰ লগতে ৰাইজৰ কাম-কাজৰ উৎকৰ্ষ সাধন কৰি দেশৰ উন্নতি কৰাটো অত্যন্ত প্ৰয়োজনীয় কৰ্তব্য। সেয়ে সকলো উন্নয়নমূলক ক্ষেত্ৰত, যেনে— প্ৰযুক্তি বিদ্যা, বিজ্ঞানৰ ন ন আৱিষ্কাৰ, অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক, যাতায়াত, পৰিবহণ আৰু সাংস্কৃতিক উন্নয়ন সাধনত নাগৰিকে অৱদান আগবঢ়াব পাৰিলেহে ৰাষ্ট্ৰৰ সৰ্বাঙ্গীন বিকাশ হ'ব।

শিশুৰ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ প্ৰতি পিতৃ-মাতৃ আৰু অভিভাৱকৰ কৰ্তব্য :

আজিৰ শিশু ভৱিষ্যতৰ নাগৰিক। ভৱিষ্যত প্ৰজন্মক জ্ঞানৰ জ্যোতিৰে আলোকিত কৰাত সহায় কৰিব লাগিব অভিভাৱকসকলে। গতিকে সংবিধানে প্ৰদান কৰা শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইনৰ জৰিয়তে কোনো কাৰণত যাতে আমাৰ শিশুসকল (৬-১৪ বছৰ) শিক্ষা গ্ৰহণৰ পৰা বঞ্চিত হ'ব নোৱাৰে তাৰ প্ৰতি সদায় সচেতন হৈ তেওঁলোকক অনুপ্ৰাণিত কৰা প্ৰতিজন পিতৃ-মাতৃ আৰু অভিভাৱকৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ দায়িত্ব।

এই কৰ্তব্যসমূহৰ উপৰি আমি পালন কৰিবলগীয়া অতি আৱশ্যকীয় কেইটামান কৰ্তব্য আছে। পৰিয়ালবোৰ হৈছে সমাজৰ প্ৰাথমিক গোট। পৰিয়ালৰ পিতৃ-মাতৃ, আত্মীয়স্বজনে অশেষ কষ্ট আৰু ত্যাগ স্বীকাৰ কৰি আমাক তুলি-তালি ডাঙৰ দীঘল কৰিছে। তেওঁলোকৰ প্ৰতি থকা কৰ্তব্যসমূহ নিষ্ঠাৰে পালন কৰাটো প্ৰতিজন নাগৰিকৰ এক উল্লেখযোগ্য কৰ্তব্য। তাৰ বাহিৰেও সমাজৰ বয়োজ্যেষ্ঠসকলক শ্ৰদ্ধা জনাই ৰুগীয়া আৰু শাৰীৰিকভাৱে অক্ষমসকলক সহায়-সহানুভূতি ত, গবঢ়াই এখন সুন্দৰ সমাজ গঢ়াত সহায় কৰিব পাৰো। সকলো নাগৰিকে নিজৰ কাম আৰু চৰকাৰৰ

কামসমূহ সংভাৱে আৰু মনোযোগেৰে কাৰ্যকৰী কৰিলে ভাৰত এখন সফল ৰাষ্ট্ৰৰূপে পৰিগণিত হ'ব।

মনত ৰাখিবলগীয়া কথা :

- ✦ ১৯৭৬ চনৰ সংবিধান সংশোধনৰ জৰিয়তে ভাৰতীয় নাগৰিকৰ বাবে দহবিধ মৌলিক কৰ্তব্যৰ কথা উল্লেখ কৰিছে।
- ✦ ২০০২ চনৰ ৮৬তম সংবিধান সংশোধনৰ যোগেদি সংবিধানত নাগৰিকৰ বাবে ১১তম কৰ্তব্য অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।
- ✦ ১১তম কৰ্তব্যৰ যোগেদি ৬-১৪ বছৰৰ শিশুক পিতৃ-মাতৃ আৰু অভিভাৱকে শিক্ষা লাভৰ সুবিধা প্ৰদান কৰাৰ কথা উল্লেখ কৰিছে।

অনুশীলনী

১। চমু উত্তৰ লিখা—

- (ক) নাগৰিকৰ কৰ্তব্য বুলিলে কি বুজা?
- (খ) ২০০২ চনত নাগৰিকৰ বাবে সংযোজন কৰা কৰ্তব্যটো কি?
- (গ) জাতীয় পতাকাক আমি কিয় সন্মান জনাব লাগে?
- (ঘ) বিদ্যালয়ত শৃংখলা বজাই ৰখাৰ বাবে তোমাৰ কৰ্তব্য কি?

২। সংবিধানত উল্লিখিত যিকোনো পাঁচটা কৰ্তব্যৰ বিষয়ে লিখা।

৩। এন চি চি আৰু স্কাউট গাইডৰ দ্বাৰা কি কি গুণ বিকশিত হ'ব পাৰে লিখা।

৪। প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশ ৰক্ষা কৰিবলৈ আমি কি কি কৰা উচিত?

৫। খালী ঠাই পূৰ কৰা—

- (ক) আমাৰ দেশৰ ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত _____ ছেকেণ্ডৰ ভিতৰত শেষ কৰিব লাগে।
- (খ) ৰাষ্ট্ৰীয় পতাকা উত্তোলন কৰোতে আমি _____ গাব লাগে।
- (গ) ৬-১৪ বছৰৰ সকলো শিশুক _____ লাভৰ সুবিধা দিব লাগে।
- (ঘ) ভাৰতীয় সংবিধানত মুঠ _____ কৰ্তব্যৰ কথা উল্লেখ আছে।

৬। শুদ্ধটো বাছি উলিওৱা—

- (ক) ৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰতীকৰ প্ৰতি সন্মান জনাব নালাগে/লাগে।
- (খ) নলা-নৰ্দমাত প্লাষ্টিকৰ বেগ, জাঁবৰ-জোথৰ পেলাব লাগে/ নালাগে।
- (গ) বানপানী ৰোধৰ বাবে গছপুলি ৰুব লাগে/নালাগে।
- (ঘ) শান্তি স্থাপনৰ বাবে হিংসাত্মক কাৰ্য পৰিহাৰ কৰিব নালাগে/লাগে।
- (ঙ) দেশৰ প্ৰতি সেৱা আগবঢ়াব লাগে/নালাগে।